C U R T E A D E A P E L B Ă L Ț I

Dosarul nr.21rji-623/2024 Prima instanţă: Judecătoria Orhei, sediul Central

Judecător: Veaceslav Caragia

DECIZIE
În numele Legii

09 octombrie 2024 mun. Bălţi

Colegiul penal al Curţii de Apel Bălţi

Având în componenţa sa:
Preşedintele şedinţei de judecată Dumitru Pușca
Judecătorii: Ruslana Burdeniuc, Revenco Angela

a examinat în lipsa părților, recursul avocatului Lazăr Vitalii în interesul condamnatului **Ivanov Alexandru**, declarat împotriva încheierii Judecătoriei Orhei, sediul Central din 04.06.2024, prin care a fost admisă parțial plângerea condamnatului **Ivanov Alexandr** împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitor la condițiile de detenție

Procedura de citare legală executată.

În baza materialelor din dosar şi argumentelor prezentate în şedinţă, Colegiul penal al Curţii de Apel Bălţi,

c o n s t a t ă:

Prin sentința Judecătoriei Bălți sediul Central din 23.03.2023, Ivanov Alexandr ***** a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.151 alin.(1) Cod penal și în baza acestei legi i s-a stabilit pedeapsa sub formă de închisoare pe termen de 5 ani. În temeiul art.85 alin.(1) Cod penal, s-a adăugat parțial la pedeapsa aplicată prin prezenta sentință partea neexecutată a pedepsei stabilite prin sentința Judecătoriei Bălți sediul Central din 25.06.2018 și s-a stabilit lui Ivanov Alexandr ***** pedeapsa definitivă sub formă de închisoare pe termen

de 6 ani. În baza art.72 alin.(3) Cod penal, pedeapsa stabilită prin sentință urmează a fi executată în penitenciar de tip semiînchis. În temeiul art.88 alin.(3) Cod penal, s-a inclus în termenul pedepsei perioada aflării lui Ivanov Alexandr în stare de arest preventiv din 20.03.2021 până la 19.04.2021. Termenul ispășirii pedepsei lui Ivanov Alexandr ***** s-a dispus a se calcula din data reținerii inculpatului. S-a aplicat în privința inculpatului Ivanov Alexandr ***** măsura preventivă sub formă de arestare preventivă, ce se va menține până la intrarea în vigoare a sentinței, cu anunțarea lui în căutare. În baza art. 90^1 Cod penal, executarea pedepsei închisorii stabilite inculpatului Ivanov Alexandr ***** s-a suspendat parțial, urmând ca acesta să execute pedeapsa închisorii pe un termen de 3 ani în penitenciar de tip semiînchis, iar executarea părții rămase pe un termen de 3 ani să fie suspendată condiționat pe o perioadă de probațiune de 3 ani, cu liberarea ulterioară de pedeapsă a lui Ivanov Alexandr *****, cu condiția că acesta în perioada de probațiune nu va săvârși alte infracțiuni și prin comportare exemplară, va îndreptăți încrederea ce i s-a acordat

Potrivit procesului-verbal de reținere din 13.04.2023, Ivanov Alexandr ***** a fost reținut de facto la data de 13.04.2023, ora 09.35.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 15.11.2023, a fost respins ca nefondat apelul avocatului Mariana Ciubara în interesele inculpatului Ivanov Alexandr *****, declarat împotriva sentinței Judecătoriei Bălți, sediul Central din 23.03.2023. Termenul pedepsei lui Ivanov Alexandr s-a calculat începând cu 15.11.2023 cu includerea în termenul pedepsei a perioadei aflării în stare de arest de la 20.03.2021 până la 19.04.2021 și de la 13.04.2023 până la 15.11.2023.

Potrivit raportului nr.2/2057 din 26.04.2024, prezentat de administrația instituției penitenciare nr.18 Brănești, în privința condamnatului Ivanov Alexandr *****, începutul executării pedepsei condamnatului, se consideră din 13.04.2023, iar sfârșitul executării pedepsei la 13.03.2026.

Perioada detenției în instituțiile penitenciare, după cum urmează: în Penitenciarul nr. 11 Bălți perioada de la 13.04.2023 până la 20.11.2023 și în Penitenciarul nr.18 Brănești perioada de la 20.11.2023 - până în prezent.

La 21.12.2023, în cadrul Judecătoriei Orhei sediul Central, a parvenit spre examinare, plângerea condamnatului Ivanov Alexandr *****, împotriva administrației instituțiilor penitenciare, referitor la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din CEDO.

În ședința de judecată, condamnatul Ivanov Alexandr *****, participând prin intermediul videoconferinței, a susținut cerințele din plângere, invocând că, în timpul ispășirii pedepsei cu închisoare în Penitenciarul nr.11 Bălți și Penitenciarul nr.18 Brănești, s-a deținut în condiții inumane, menționând că celulele erau supraaglomerate, în celule erau condiții igienice și sanitare rele.

Prin încheierea Judecătoriei Orhei, sediul Central din 04.06.2024 a fost admisă parțial plângerea condamnatului Ivanov Alexandr ***** împotriva administraţiei instituţiilor penitenciare referitoare la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, care afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale.

S-a constatat faptul că condamnatul Ivanov Alexandr *****, născut la *****, a fost deținut în Penitenciarul nr.11 Bălți și Penitenciarul nr.18 Brănești, perioada continuă de la 13.04.2023 până în prezent 04.06.2024, pe o perioadă totală de 418 (patru sute optsprezece) zile, în condiții contrare prevederilor art.3 din CEDO.

În condițiile art.473^4 alin. (4) din Codul de procedură penală, s-a redus pedeapsa condamnatului Ivanov Alexandr *****, născut la *****, cu 41 (patruzeci și una) zile, pentru perioada de 418 zile, în care condamnatul s-a aflat în detenție în Penitenciarul nr.11 Bălți și Penitenciarul nr.18 Brănești, în condiții contrare prevederilor art.3 din CEDO.

În privința perioadei de 8 (opt) zile calculate în condițiile art. 473^4 alin. (5) CPP (din perioada de 418 zile și care nu au putut fi împărțite la 10), instanța de judecată a considerat oportună compensarea acestora în valoare bănească în beneficiul condamnatului Ivanov Alexandr *****, născut la *****, a sumei de bani în mărime de 400 (patru sute) lei, şi anume a câte o unitate convenţională pentru fiecare zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție, care urmează a fi încasată din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al RM.

În rest, plângerea condamnatului Ivanov Alexandr *****, s-a respins ca fiind neîntemeiată.

Nefiind de acord cu soluția instanței de fond, aceasta în termen la data de 19.06.2024 a fost contestată cu recurs de către avocatul Lazăr Vitalii în interesul condamnatului Ivanov Alexandru solicitând admiterea recursului, casarea parţială a încheierii judecătorii Orhei, sediu Central din 04.06.2024, cu adoptarea unei noi decizii, prin care să fie calculată reducerea pedepsei lui Ivanov Alexandru cu

formula de 2 la 10 zile deţinut în condiţii contrare art.3 CEDO, cu reducerea pedepsei condamnatului Ivanov Alexandru, cu 82 zile, pentru perioada de 418 zile, în care condamnatul s-a aflat în detenţie în Penitenciarul nr.11 Bălţi şi 18 Brăneşti, în condiţii contrare prevederilor art.3 din CEDO.

În motivarea recursului a invocat dezacordul său cu faptul că instanța de fond a indicat că reducerea stabilită este una adecvată şi suficientă, bazată pe o justă şi echitabilă evaluare a circumstanţelor de fapt şi pe o legătură rezonabilă de cauzalitate dintre prejudiciul cauzat şi recompensa instituită şi care va avea efectul compensatoriu proporţional circumstanţelor constatate.

Consideră că instanţa urma să ţină cont de faptul că Ivanov Alexandr s-a deţinut în mai multe condiţii inumane şi degradante concomitent, astfel urma să se ia în calcul acest fapt şi să fie redusă pedeapsa cu 2 la 10 zile deţinut în condiţii inumane, astfel condamnatul s-a plâns pe mai multe condiţii de detenţie, condiţiile de detenţie care fac obiectul plângerii au adus atingere demnităţii umane a reclamantului şi i-au trezit sentimente de angoasă şi inferioritate, de natură să îl umilească şi să îl înjosească, şi chiar să îi distrugă rezistenţa fizică sau morală.

Curtea Europeană a examinat de numeroase ori problema măsurilor interne cu privire la condiţiile precare de detenţie în Moldova și a concluzionat de fiecare dată că măsurile propuse de către Guvern (inclusiv cele sugerate în prezenta cauză) au fost ineficiente.

A concluzionat asupra faptului că dificultăţile cu care s-a confruntat condamnatul pe parcursul detenţiei sale au depăşit nivelul inevitabil de suferinţă inerent detenţiei şi au atins pragul de severitate contrar articolului 3 din Convenţie, aceste condiţii fiind suficiente pentru constatarea încălcărilor admise în penitenciar, fapt care permite reducerea cu 2 zile, nu doar cu 1 zi.

A menționat că având în vedere faptul că administraţia Penitenciarului nu înlătură condiţiile de detenţie contrare art.3 CEDO, şi deja se admit sute de plângeri, consideră că urmează de aplicat reducerea maximă de 2 zile.

Procedura înștiințării legale în instanța de recurs a fost executată (f.d.76, 57).

Potrivit prevederilor art.447 alin.(1) Cod procedură penală: ”recursul se judecă în termen rezonabil, fără prezența părților la proces”.

Respectând principiul contradictorialității, instanța de recurs a fixat data examinării recursului şi a dispus să se comunice părților la proces despre aceasta, cu acordarea dreptului depunerii referinței, însă până la data examinării recursului,

declarat de către avocatul Lazăr Vitalii în interesul condamnatului Ivanov Alexandr, părțile nu au depus referință asupra recursului declarat.

Verificând argumentele invocate în recurs şi verificând legalitatea şi temeinicia încheierii atacate, Colegiul penal ajunge la concluzia că recursul declarat urmează a fi admis cu casarea parțială a încheierii instanței de fond și remiterea cauzei la rejudecare reieşind din următoarele considerente.

Conform art.449 alin.(1) pct.2) lit.c) CPP, judecând recursul, *admite recursul, casând hotărârea, parţial sau integral, şi dispune rejudecarea cauzei de către instanţa de fond în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanţa de recurs*.

În susținerea soluției adoptate, Colegiul penal se va referi la unele prevederi legale ce reglementează punerea în executare a hotărârilor judecătorești cu caracter penal și anume.

Conform art.469 alin.(1) pct.17[1]) Cod procedură penală, *la executarea pedepsei, instanţa de judecată soluționează chestiunile cu privire la constatarea condiţiilor de detenţie a condamnaţilor.*

Potrivit cererii depuse de condamnat în instanța de fond, acesta a solicitat constatarea aflării sale în detenție, în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, pentru perioada de timp, în care a fost deținut în Penitenciarul nr.11 Bălți și Penitenciarul nr.18 Brănești în calitate de condamnat, pentru perioada 13.04.2023 până în prezent-4.06.2024(data emiterii încheierii de instanța de fond).

La speță, Colegiul arată că maltratarea trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a cădea sub incidenţa articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este, prin natura lucrurilor, relativă. El depinde de toate circumstanţele cauzei, precum ar fi durata maltratării, urmările sale fizice şi psihice şi, în unele cazuri, de sexul, vârsta şi starea sănătăţii victimei (cauza Irlanda c. Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, § 162; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 63). Totodată, statul trebuie să asigure ca persoana să fie deţinută în condiţii care sunt compatibile cu respectarea demnităţii sale umane, ca modul şi metoda de executare a pedepsei să nu cauzeze persoanei suferinţe sau dureri de o intensitate care să depăşească nivelul de suferinţă inerent detenţiei şi că având în vedere exigenţele detenţiei, sănătatea şi integritatea persoanei să fie în mod adecvat asigurate, printre altele, prin acordarea asistenţei medicale necesare (cauza Kudla c. Poloniei, 26 octombrie 2000, § 94). Atunci când sunt evaluate condiţiile de detenţie, trebuie luate în

consideraţie efectele cumulative ale acestor condiţii, precum şi durata detenţiei (Ostrovar c. Moldovei, 13 septembrie 2005, § 80).

Cu referire la obiecțiile expuse de recurent în cererea de recurs, Colegiul penal va fi solidar cu instanța de fond, apreciind ca fiind justă și legală soluția cu privire la constatarea că Ivanov Alexandre a fost deținut în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, în Penitenciarul nr.11 Bălți și nr. 18 Bănești 418 zile, în calitate de condamnat.

Astfel, instanța de recurs reiterează faptul că întru adoptarea soluției pe caz, judecătorul cu referire la rapoartele prezentate, a făcut o analiză amplă a condițiilor de detenție și cazare a condamnatului și anume conducându-se de Hotărârea Guvernului nr.583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnaţi, care în punctul 464 stipulează că ”Fiecare deţinut se asigură cu spaţiu de cazare în mărime nu mai mică de 4 metri pătraţi, care trebuie să fie iluminat natural şi artificial, încălzit şi ventilat conform normativelor de construcţii”, precum reținând și cele constatate în Raportul anual pentru anul 2017 și 2018 al Consiliului pentru Prevenirea Torturii, unde membrii Consiliului au făcut trimitere la constatările Comitetului European pentru prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane și Degradante, în care a fost subliniat că, starea spațiului de locuit pentru deținut ar trebui de examinat nu doar prin prisma numărului de deținuți din celulele instituțiilor penitenciare la momentul dat, dar în egală măsură, şi ținând cont de ratele oficiale de ocupare (numărul de paturi per celulă), în baza standardului de cel puțin 4 m^2 de spațiu locativ per deținut și de a revizui, în consecință, capacitatea oficială a instituțiilor penitenciare. Spațiul ocupat de către anexele sanitare/toalete construite nu ar trebui să fie incluse în acest calcul.

Astfel, just s-a reținut faptul că la aprecierea încălcării art.3 CEDO nu pot fi luate în considerație doar criteriile principale cum ar fi: suprafața ce revine fiecărui deținut, condiții sanitare, dar și sistemul de canalizație, cantitatea și calitatea hranei, accesul la servicii medicale, accesul permanent la apă pentru respectarea igienei personale, existența lingeriei de pat, a hainelor, care în general în sistemul penitenciar din RM nu ating un prag minim de suficiență, iar reieșind din situația descrisă în rapoartele prezentate, este evident că cel puțin sub aspectul detenției în condiții de supraaglomerare, accesul la apă potabilă, la duș, față de condamnat nu a fost respectată pe perioada de detenție.

Colegiul penal va rămâne solidar cu soluția adoptată la caz și reieșind din faptul că ce ține de Penitenciarul nr.18 Brănești, s-a stabilit că, s-a prezentat o informație generală cu privire la suprafața ce revine unui deținut în celulele în care a fost deținut Ivanov Alexandr *****, din care reiese suprafața de sub limita minimă de 4 m^2, per deținut, nefiind probată și respectarea condițiilor referitor la accesul la lumina de zi, indicându-se că iluminarea este asigurată atât natural prin intermediul geamurilor cât şi artificial prin intermediul instalațiilor electrice, că ventilarea era artificială, că deținuții sunt asigurați cu minimul necesar pentru trai, că deținuții zilnic sunt verificați de către personalul medical cu acordarea ajutorului medical ori de câte ori este nevoie sau la cerere, or sarcina probațiunii lipsei de încălcare a condițiilor de detenție invocate de condamnat sau prevenit şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administrației instituției penitenciare (art.473^3 alin. (2) din CPP), mai mult just reținându-se și faptul că alegațiile reprezentatului Penitenciarului nr.18, la aceste aspecte, sunt declarative și lipsite de suport probatoriu.

La emiterea soluției pe caz instanța de fond relevant a reținut că în ultimul raport al Consiliului pentru Prevenirea Torturii (pentru anul 2017), care este un mecanism național pentru prevenirea torturii din Republica Moldova, s-a constatat că majoritatea izolatoarelor disciplinare vizitate, inclusiv Penitenciarul nr.11 Bălți și Penitenciarul nr.18 Brănești, sunt într-o stare deplorabilă și sunt calificate ca condiții inumane și degradante, mai mult, în susținerea temeiniciei plângerii depuse de Ivanov Alexandr *****, judecătorul de instrucție reține că, potrivit raportului privind vizita preventivă în Penitenciarul nr.18 Brănești, a Avocatului Poporului (Ombudsmanul), din 31.07.2019 aprobat la 05.08.2019, și raportul Consiliului pentru prevenirea torturii (CPT), din 11.02.2020, privind vizita de monitorizare la Penitenciarul nr.18, cu referire la condițiile de detenție, s-au reținut condiții precare de detenție, și anume suprapopularea penitenciarului, condiții deplorabile din boxa pentru refuzul de hrană, și lipsa personalului medical specializat în instituția penitenciară.

De asemenea, judecătorul de instrucție corect a statuat că, dificultățile cu care s-a confruntat condamnatul Ivanov Alexandr pe parcursul detenței sale în Penitenciarul nr.11 Bălți și nr.18 Brănești au depășit nivelul inevitabil de suferință inerent detenției și au atins pragul de severitate contrar art.3 din Convenţie, aceste condiții fiind suficiente pentru constatarea încălcărilor admise în penitenciarul vizat.

Reieșind din cele descrise supra, instanța de recurs apreciază ca fiind justă concluzia cu privire la aprecierea critică a aspectelor invocate de către administraţia penitenciarelor, nefiind fundamentate pe careva probe, iar pentru a aprecia credibilitatea uneia dintre părţi, în lipsa altor dovezi, instanţa s-a bazat pe rapoartele organizaţiilor naţionale şi internaţionale ce ţin de acest aspect cât și de argumentele invocate de condamnat și apărătorul său.

În corespundere cu cele menționate, Colegiul remarcă că având în vedere că la soluționarea acestui tip de plângeri legiuitorul a prevăzut nu numai necesitatea constatării de către instanţă a încălcărilor privind condiţiile de detenţie, care au afectat grav drepturile condamnatului, ci şi stabilirea unei reduceri a pedepsei care variază de la 1 zi la 2 zile, în dependenţă de gradul şi intensitatea suferinţelor, judecătorul just a analizat în ansamblu şi celelalte argumente invocate de către petent în plângerea depusă.

În acest sens, just s-a făcut referire la art.473^4 alin.(4) CPP.

Reieșind din cele menționate supra, contrar alegațiilor avocatului-recurent care a invocat condiții de detenție mai grave decât cele constatate de instanța de fond, Colegiul penal relevă faptul că judecătorul just a ajuns la concluzia că condamnatul Ivanov Alexandr a fost deținut în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, în Penitenciarul nr. 11 Bălți și nr. 18 Brănești.

Totodată, instanța de fond ținând cont de efectele cumulative ale condițiilor generale raportate la caracteristicile individuale respective ale condamnatului Ivanov Alexandr, contrar invocărilor recurentului, just a folosit formula de reducere și întemeiat a considerat necesar de a calcula în condițiile art. 473^4 alin. (4) CPP, și a reduce pedeapsa condamnatului cu calcularea 1 zi de reducere pentru fiecare 10 zile de detenţie, cu reducerea pedepsei definitive de cu 41 zile pentru perioada de 418 zile în care condamnatul s-a aflat în detenție în Penitenciarul nr. 11 Bălți și Penitenciarul nr. 18 Brănești.

Necătând la aceasta, Colegiul va casa încheierea instanței de fond, or, cu referire la perioada de 8 zile calculate în condițiile art.473^4 alin.(5) CPP (din perioada de 418 zile și care nu au putut fi împărțite la 10, instanța de judecată considerând oportună compensarea acestora în valoare bănească în beneficiul condamnatului, Colegiul arată că este o soluție eronată, or, condamnatul execută în continuare pedeapsa cu închisoare, astfel, în asemenea circumstanțe ne fiind posibilă încasarea despăgubirilor.

În împrejurările constatate, instanţa de recurs ajunge la concluzia că recursul avocatului Lazăr Vitalii în interesul condamnatului Ivanov Alexandr urmează a fi admis cu casarea parțială a încheierii și remiterea cauzei la rejudecare.

În conformitate cu prevederile art.449 alin.(1) p.2) lit.d) CPP, Colegiul penal al Curţii de Apel Bălţi,

D E C I D E :

Admite recursul avocatului Lazăr Vitalii în interesul condamnatului **Ivanov Alexandru**, declarat împotriva încheierii Judecătoriei Orhei, sediul Central din 04.06.2024, încheiere care se casează parțial în partea încasării despăgubirilor în sumă de 400 lei, cu remiterea cauzei la rejudecare în această parte, în aceeași instanță în alt complet de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Preşedinte de şedinţă: Dumitru PUȘCA

Judecătorii: Ruslana BURDENIUC

Angela REVENCO